

Generalni Ministar

Pismo za svetkovini Svete Klare 2024

*„Istinska ljubav Kristova preobrazila
zaljubljenog u samu sliku ljubljenoga“
LegM, XIII, 5.*

Drage sestre,

Gospodin vam dao mir!

Spomen svete majke Klare pada ove godine na Osamstotu obljetnicu rana svetog Franje, vrhunca njegova puta nasljedovanja siromašnog i raspetog Krista. Dugo sam se pitao kakav je odjek ovaj događaj iz Franjina života imao u Klarinom ljudskom i duhovnom iskustvu. Naglasak je na odnosu s Gospodinom Isusom. Ako je za Franju tajanstveni susret na La Verni predstavljao presudnu točku koja ga je pripremila da se suobliči smrti i uskrsnuću Isusa Krista u susretu sa „sestrom smrću“, za Klaru je susret s „njezinim“ Gospodinom postao razlogom njezinog cijelog postojanja kao žene, življenog u potpunoj pripadnosti Njemu.

Želio bih vam ponuditi neka promišljanja za koja se nadam da će biti od koristi za vaše karizmatičko putovanje, crpeći i iz učenja serafskog naučitelja, svetog Bonaventure iz Bagnoregija, čija se 750. obljetnica smrti ove godine obilježava.

1. Kontekst stigmi 1224. godine

Hagiografski izvori nam govore kako se Franjo Asiški, nakon intenzivnog razdoblja i u trenutku „velike kušnje“, povukao na La Vernu radi **korizme posta i molitve**, kako je to i običavao. Upravo u tom kontekstu šutnje i molitve on prima tajanstveni posjet. Na La Verni, Siromaškova duboka želja da slijedi Krista i da mu se potpuno suobliči ispunjava se u susretu s Raspetim. „Hoditi Kristovim stopama“ ovdje doseže svoj vrhunac, potaknut „žarom milosrđa“ koji je rasplamsao „prijatelja zaručnika“. Franjo, nalazeći u stvorenjima znakove Ljubljenoga, „od svega je načinio ljestve da se popne i dohvati Onoga koji je *nadasve poželjan*“¹. Citat iz Pjesme nad pjesmama 5,16 navodi nas da uočimo snagu jezika ljubavi s bračnim tonom, što je još očitije u ovom drugom odlomku s referencom na Pjesmu nad pjesmama 1,12:

„Krist Isus raspeti boravio je trajno u dubini njegova duha, poput posudice sa smirnom, stavljene na njegovo srce; želio se potpuno suobličiti u njemu kroz neizmjenost i vatru ljubavi“.²

Ta se želja ispunila u daru rana, budući da je „istinska ljubav Kristova preobrazila zaljubljenog u samu sliku ljubljenoga“³.

---

¹ Legenda Major IX,1.

² LegM, IX, 2; usporediti Život djevice svete Klare, 30.

³ LegM, XIII, 1.

Susret s Ljubljenim postaje pjesma hvale; stoga je Franjo nakon susreta s Raspetim sastavio Hvalu Svevišnjemu Bogu, molitvu koja izvire iz zaljubljenog srca, posve usredotočenog na božansko Ti: „Ti si svet, Gospodine, jedini Bog, koji činiš čudesna djela. Ti si jak, Ti si velik, Ti si najviši...“⁴.

Tišina je obavijala Klarin život s njezinim sestrama i čuvala njihovo nasljedovanje Krista, kojega je prepoznala kao „Raspetog siromaha“ kojemu treba služiti „sa žarkom željom“⁵. Klarina molitva hranila se tim unutaršnjim „viđenjem“, sazrijevanjem u slavljenju i radosti promatranja Krista, Zaručnika onih koji su ga odlučili slijediti.

Možemo dakle reći da je Klara kroz cijelog svog života išla putem koji je potaknuo Siromaška da primi dar rana u susretu boli i ljubavi sa siromašnim i proslavljenim Kristom. Ovdje je ona, vjerujem, mogla iskusiti onaj jedinstveni sklad s Franjinim iskustvom. Naravno, ova prepiska ostaje tajanstvena i iz njihovih spisa možemo samo ponešto o tome nagađati.

Međutim, jedna činjenica ostaje: nakon rana, Franjo je dosta dugo živio u svetom Damjanu, i zasigurno su ga pazile ona i njezine sestre. Poznajemo diskreciju njih dvoje, ali istodobno možemo zamisliti da je do Klare doprlo nešto od ljubavi i boli koju je proživio njezin brat, a Pjesma stvorova je odjek i neizbrisiv znak nastao u tom trenutku. Pokušavam promišljati o ovim posjetima, koji su možda dosta rijetki, ali vrlo duboki.

2. Slijediti stope siromašnog i poniznog Krista i Zaručnika

Tema nasljedovanja Kristovih stopa središnja je i kod Franje i kod Klare, toliko da je prepoznata kao jezgra naše duhovnosti. Njihovi naglasci u tom pogledu su jedinstveni ali i različiti. Svjedočanstvo Bone di Guelfuccio, 17. svjedokinje u Klarinom procesu proglašenja svetom, kaže da joj je „Franjo... uvijek propovijedao kako se treba obratiti Isusu Kristu“⁶. To je „obraćenje“ koje označava okretanje cijele osobe nekome tko privlači: to je upravo Zaručnik.

Poziv je slijediti Krista, siromašnog Zaručnika, kako Klara podsjeća Janju: „Budući da si, smatrajući podmuklom veličinu kraljevstva zemaljskoga i prezirući carske svadbene ponude, postala nasljedovateljica presvetog siromaštva u duhu velike poniznosti i gorljivog milosrđa, poslala si stopama onoga s kim si postala dostojna sjediniti se u braku“⁷.

---

⁴ Pohvale Bogu Svevišnjemu 1-2.

⁵ 1 PJa 13.

⁶ Proces kanonizacije, XVII. svjedočanstvo, 3.

⁷ 2 PJa 6-7.

Uistinu nasljedovanje stopa siromašnog Krista vodi do dubokog, bračnog zajedništva:

„I vidim kako grliš ponizno, snagom vjere i rukama siromaštva neusporedivo blago, skriveno u polju svijeta i ljudskih srdaca, kojim se kupuje onaj koji je sve iz čega stvorio“⁸.

Janja evanđeosku temu o blagu u polju prihvaća s poniznošću, vjerom i siromaštvom, u rastućoj snazi prijanjanja uz Onoga kojega prepoznaje i ispovijeda Gospodinom.

Klara poziva Janju da se osnaži „u svetoj službi siromašnog Raspetoga...“⁹: slijediti njegove stope postaje služenje ljubavi, potaknuto željom koja pokreće cijelu Janjinu osobu, koja je zbog toga „zavrijedila zvati se sestrom, zaručnicom i majkom Sina Svevišnjega Oca i slavne Djevice“¹⁰. Odjek ovih Janjinih naziva je dubok i ocrta kršćanski put učenja i jedinstva s Kristom.

Janjin velikodušni odgovor omogućuje Klari da radosno usklikne:

„Ispunjena sam tako velikom radošću i dahom radosti Gospodnje, jer jasno vidim kako na divan način nadoknađuješ ono što nedostaje, meni i mojim sestrama, slijedeći stope siromašnog i poniznog Isusa Krista“¹¹.

Nasljedovanje je dar i obveza koja dotiče i obogaćuje sve u bratstvu, jer dobrotu kruži i čini da rastemo u ljubavi i vitalnom zajedništvu s Kristom:

„Tako da ga i ti, slijedeći njegove stope, osobito one poniznosti i siromaštva, bez ikakve sumnje uvijek možeš duhom nositi u svom čistom i djevičanskom tijelu“¹².

Nasljedovanje i siromaštvo kroz zaručničko iskustvo ljubavi i zajedništva spajaju se s Njim koji je „za sve nas podnio muku križa“¹³.

Izvanredna svadbena crta ljubavnog jedinstva s Gospodinom Isusom, koja prožima Klarine misli i pisma, jasna je od prvog pisma Janji, uz jamstvo, dano njoj i svim sadašnjim i budućim sestrama, da je božanski zaručnik, Gospodin Isus - osoba apsolutno plemenitija od bilo koga drugoga – „uvijek će čuvati tvoje djevičanstvo bespri-

---

⁸ 3 PJa 7.

⁹ 1 PJa 13b.

¹⁰ 1 PJa 24.

¹¹ 3 PJa 4.

¹² 2 PJa 24.

¹³ 1 PJa 14.

jekornim i netaknutim, ljubeći ga ti si čedna, dodirujući ga bit ćeš čišća, dopuštajući mu da te posjeduje, ti si djevica¹⁴.

U ovim riječima odzvanja usmjerenje svete Janje na službu djevice i mučenice. U jednoj od dviju propovijedi koje je Bonaventura posvetio ovoj svetici pojavljuje se ista pohvala koju je Klara uputila Janji: mučenica je, naime, više voljela zaručništvo s Gospodinom Isusom nego zemaljsko vjenčanje. Time je pokazala svu svoju djevičansku ljepotu, hvaljenu riječima Pjesme nad pjesmama 4,7:

„*Sva si lijepa, prijateljice moja, i na tebi nema nikakve mrlje.* Drugi dio objašnjava prvi; budući da je bila bez mane, stoga je bila prijateljica. [...] Onaj tko je čist u tijelu, u srcu, u mašti i vanjskom ponašanju, potpuno je blistav. Velika vrlina je čednost. Vječni supružnik ne može voljeti ništa osim čedne duše. Ne bez razloga Serafini kliču: Svet, Svet, Svet. Ne viču: „sjajan“, „mudar“ ili „pravedan“. Zašto baš Serafini kliču svet, svet umjesto ostalih anđela? Dionizije kaže da je sveto isto što i čisto“. A propovijed završava vrlo snažnim izrazom: „Sjedinjenje Krista i Janje je sjedinjenje supruge i supruga“¹⁵.

Pomno razmatranje otajstva križa pretvara se u ljubavni zagrljaj s Ljubljenim Raspetim, što dovodi do sve dubljeg poniranja u njegove spasonosne rane, u njegovo ljubavlju i za ljubav probodeno srce. U tom smislu poučan je odlomak iz duhovnog razmatranja *De perfectione vitae - Ad sorores*, u kojem Bonaventura potiče pobožnu dušu da se ne zadovolji samo malim dodirom Spasiteljevih rana i poručuje joj:

„uđi potpuno kroz vrata na rebrima sve do srca samoga Isusa, preobražena tamo u Kristu žarkom ljubavlju prema Raspetomu, probodena čavlima božanskog straha, probodena kopljem najsrdačnije pobožnosti, probodena mačem intimnog suosjećanja, ne traži ništa drugo, ne žudi ništa drugo, ne traži nikakvu drugu utjehu osim umrijeti na križu s Kristom. Sada usklikni riječima apostola Pavla: *S Kristom sam razapet, ne živim više ja, nego Krist živi u meni*“¹⁶.

U specifičnosti vlastitih puteva, Franjo i Klara u središte su stavili „nasljedovanje Kristovih stopa“, život bez ičega vlastitog, u jedinstvu s raspetom Ljubavlju, Zaručnikom Crkve i s otkupljenim čovječanstvom: evo ovdje je osvijetljena i crkvena vrijednost Klarina poziva.

Ovdje, čini mi se, možemo pronaći, u produljenom kontemplativnom promatranju, dodirnu točku između otajstva Franjinih rana i Klarinog puta.

---

¹⁴ 1 PJa 7-8.

¹⁵ *Sermones de diversis. II. De sanctis. 37. De Sancta Agnese virgine et martyre*, 10. 15: Opera San Bonaventura XII/2, str. 95. 101.

¹⁶ VI, 2: Opera San Bonaventura XIII, str. 359.

3. Klara podržava Franju

U našoj župnoj crkvi u Hong Kongu mogao sam vidjeti vitraj koji prikazuje Klaru koja drži stigmatiziranog Franju, gotovo kao Marija koja prima tijelo raspetog Krista u „Pietà“. Ova me slika potaknula da se upitam o utjecaju ovog događaja u Franjinom životu na Klarin život i na njezino duhovno iskustvo.

Pogledajmo kako je Klara prepoznala poziv da postane „suradnica samoga Boga i ona koja podiže klonule udove njegova neizrecivog tijela“¹⁷.

Zamišljam kako je Klara iskusila ovu dimenziju s Franjom, koji je bio toliko oslabljen tajanstvenim znakovima utisnutim u njegovo krhko tijelo. Usuđujem se misliti da je sestra podupirala svoga brata u Duhu, prije svega u nošenju tereta tako jedinstvenog zajedništva s raspetim Kristom.

Što bi takav znak tražio od Franje i od njegovog odnosa vjere s Gospodinom? Kako će kao posljedica toga sazrijeti njegova molitva?

Hvale i Pjesma stvorova nam pomažu nešto shvatiti. Kakvu je patnju doživio da bi s Kristom sudjelovao u pomirenju i u miru sa svim stvorenjima? Kako ne pomisliti da je Klara sa svoje strane podržala Franju svojom diskretnom prisutnošću i svojim molitvama?

Je li te tajanstvene znakove mogla vidjeti samo na sad beživotnom tijelu Siromaška? Ili je bila u stanju liječiti rane, barem žarkom željom, kao što se čini da aludira u snu-viziji dojke? Klara, s velikom slobodom jezika, pripovijeda kako vidi sebe i kako se penje uz visoke ljestve, s agilnošću, noseći znakove poniznog služenja - vrč, ručnik - kako bi stigla do Franje na vrhu ljestava, sada suobličnog s Kristom, koji joj pruža svoje grudi i poziva više puta da se približi: „dođi, primi i siši“¹⁸. Franjo prima od Klare, „na tragu Majke Božje“¹⁹, majčinsku samilost i zagovor, ali u smjeloj uzajamnosti, ona je ta koja se kao kći nalazi u položaju primateljice. Kako u ovome ne nazrijeti jedinstvenu franjevačku „Pietà“?

Vjerujem da je Klara predosjetila Franjino vazmeno bdijenje i da je sudjelovala u njemu. Nije slučajno što njezina bolest prati upravo te događaje. Je li to također mogao biti njezin način podrške Franji u plodovima primljenog dara ljubavi?

¹⁷ 3 PJa 8.

¹⁸ Proces Kanonizacije, III svjedočanstvo, 28-29.

¹⁹ Uvodni govor upućen Svetom Ocu o životu svete Klare.

Drage sestre, pozdravljam vas uz ovaj spomen na Stigme, koje sam pokušao ukratko s vama promatrati u Klarinom srcu i kako je to ona doživjela. Vi možete ovo putovanje učiniti kroz svoje svakodnevno iskustvo nasljedovanja, u zaručничkoj dimenziji svog poziva koji živite u Crkvi za svijet. I vama se danas kaže: „Vidite kako je Krist svoju zaručnicu ujedinio sa sobom, pogledajte kakvom nas hranom hrani“²⁰.

S tim poticajem sjetimo se jedni drugih u molitvi hvale i zagovora, čuvajmo jedni druge u životu po Evandelju, koje je uistinu dragocjen biser koji nam je Gospodin u Crkvi povjerio za dobro svijeta.

Sa serafskim blagoslovom, pozdravljam vas s bratskom ljubavlju.

Bratski,

Fra Massimo Fusarelli OFM

Fra Massimo Fusarelli, OFM
Generalni ministar

Sveta Maria Anđeoska,
1. kolovoza 2024.
Otvorenje Asiškog oprosta

Prot. 113299/MG-40-2024

---

²⁰ Sv. Ivan Zlatousti, Kateheze 3, 19: usp. Služba čitanja Velikog petka.